

До СА „Д. А. Ценов“
Катедра „Финанси и кредит“

СТАНОВИЩЕ

От: Проф. д-р Андрей Захариев от СА „Д. А. Ценов“

Научна специалност на рецензента:

„Финанси, парично обращение, кредит и застраховка“ (Финанси)

Дата на регистрация на рецензента в Регистъра на хабилитираните лица с попълнени наукометрични данни в НАЦИД по реда на ЗРАСРБ и ППЗРАСРБ: 01.12.2018 г.

Рецензиран автор на докторат:

Проф. д-р Божидар Виолинов Божинов – кандидат за придобиване на научната степен „доктор на науките“ по област на висшето образование 3. „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.8 „Икономика“, научна специалност „Финанси, парично обращение, кредит и застраховка (Финанси)“,

Наименование на дисертационния труд:

**„ФИНАНСОВОТО УПРАВЛЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИОННИТЕ ТЕХНОЛОГИИ
ВЪВ ВИСШИТЕ УЧИЛИЩА – ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА
ПРИЛАГАНЕ НА ВОДЕЩИ КОРПОРАТИВНИ ПРАКТИКИ“**

Звено, където докторанта е зачислен:

Катедра „Финанси и кредит“ при СА „Д. А. Ценов“ – Свищов

Научна специалност на докторанта:

Научна специалност „Финанси, парично обращение, кредит и застраховка (Финанси)“, ПН 3.8 „Икономика“ към катедра „Финанси и кредит“

Основание за написване на рецензията:

Решение от заседание на Научно жури от заседание, проведено на 03.04.2019 г. и Заповед №237/27.03.2019 г. за състав на научно жури.

Нормативна уредба: Настоящата рецензия е разработено в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ (ППЗРАСРБ) и Правилника за развитие на академичния състав (ПРАС) в СА „Д. А. Ценов“

1. Общо представяне на дисертационния труд:

Дисертационният труд е обсъден на заседание на Катедрения съвет на Катедра „Финанси“ на 18.03.2019 г. (Протокол № 12 от 18.03.2019 г.). Авторът е редовен професор в Стопанска академия „Д. А. Ценов“ Свищов, Катедра „Финанси“ от 11.12.2013 г. Доцент е от 15.06.2009 г. Темата на дисертационния му труд е „Електронните пари - състояние, финансови проблеми и перспективи“ с Диплома No: 27247 / 21.05.2001, утвърдено с Протокол No: 6 / 27.03.2001 на ВАК. Към датата на изготвяне на настоящото становище проф. Божинов има регистрирани в НАЦИД 140 авторски публикации, съгласно информация от Регистъра на хабилитираните лица с попълнени наукометрични данни. В базата на ResearchGate проф. Божинов е водещ за СА „Д. А. Ценов“ учен с персонален RG индекс 19,51 и електронно достъпни 131 авторски изследвания (вкл. 120 пълно текстови).

1. **Предмет** - обект на доктората са висшите училища, а негов предмет – финансово-организационните аспекти на управлението на информационните технологии в рамките на висшите училища.

2. **Обем** - Дисертационният труд е в обем от 951 страници, от които: заглавна; съдържание – 2 страници; въведение – 10 страници; основен текст – 300 страници; заключение – 20 страници;

3. Структура (увод, изложение и заключение) - В структурно отношение включва увод, изложение в пет глави и заключение. В подкрепа на изложението са оформени 58 фигури и 34 таблици.

4. Използвана литература – Библиографията е в обем от 37 страници и включва 442 литературни източника;

5. Приложения – Развити са пет приложения (от 371 до 951 стр.)

Настоящата рецензия е изготвена съобразно примерна структура на рецензия, приложима в СА „Д.А.Ценов“. Рецензията съответства на нормативните изисквания на Закона за развитието на академичния състав в РБългария, Правилника за прилагане на закона за развитието на академичния състав в РБългария и Правилника за развитие на академичния състав в СА „Д. А. Ценов“.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд.

1. Преценка на актуалността на разработвания в дисертацията научен проблем и формулираните предмет и обект, теза, цели, задачи и методи на изследване, яснота и аргументираност на идеите, откритост на новостите;

Основната цел на дисертационния труд е въз основа на теоретично и емпирично проучване, да се систематизира и обобщи ключовите предизвикателства, свързани с управлението и финансирането на съвременните информационни технологии в университетите и да оцени възможността за прилагане на водещи корпоративни практики по финансово управление на информационните технологии във висшите училища въз основа на предложена авторова методика за финансово управление на информационните технологии в българските висши училища.

За постигането на посочената цел, в дисертацията са поставени за решаване следните **изследователски задачи:**

1. Изясняване на спецификата на висшето училище като обект на управление, вкл. чрез анализ на особеностите на стратегическото управление на информационните технологии в рамките на университета;

2. Анализ на компетенциите, мястото, ролята и взаимодействието на академичния СЮ в организационно-управленските взаимодействия в университетите;

3. Анализ на ключовите аспекти, свързани с финансовото управление на информационните технологии в университета, вкл. чрез анализ на приложимостта на водещи корпоративни практики за финансово управление на информационните технологии в университетите.

4. Предлагане на адаптирана методика за финансово управление на информационните технологии, отчитаща водещите корпоративни практики в областта и съобразена със спецификата на държавните висшите училища у нас.

Авторовата **теза** на дисертационния труд е, че ефективното управление на информационните технологии в съвременните университети изисква специфичен микс от финансови, управленски, технически и образователни умения, които да позволят СЮ мениджъра, в условията на ресурсна ограниченост и засилен конкурентен натиск, да постигне стратегическите цели на висшето училище, съчетавайки съвременни бизнес, ИТ и образователни подходи и водещи корпоративни практики за финансово управление на информационните технологии.

В дисертацията се тестват тринадесет самостоятелни хипотези.

Извод. Посочените аргументи обосновават значимостта на проблема за разработване на научно изследване на тема *„Финансовото управление на информационните технологии във висшите училища – предизвикателства и възможности за прилагане на водещи корпоративни практики“* и подпомагат дефинирането на неговата проблемна област – генериране на ново знание за повишаване ефективността на финансовото управление на ИТ във висшите училища.

2. Анализ на степента на разработеност на изследваната проблематика от други учени и доколко е отразено собственото отношение на автора по разглежданите въпроси;

Авторът новаторски разработва методика за финансово управление на информационните технологии в българските държавни висши училища, базирана на водещите най-добри практики в областта, с отчитане както на специфичните особености при управлението и финансирането на държавните висши училища у нас, така и върху актуалните проблеми и предизвикателства в анализираната област (въз основа на проведеното първо по рода си международно анкетно проучване сред университетите от Централна и Източна Европа „Предизвикателства пред управлението на информационните технологии в университетите“ през 2016 г.). Предлаганата методика се базира и интегрира лансираната от автора концепция за „академична архитектура“ като специфично проявление на „архитектурата на предприятието“.

3. Мнение за обема на дисертационния труд и практическата приложимост;

Обемът от 951 стр. съответства на изискванията за подобен род докторат. Практическата значимост и приложимост на изследването са измерени чрез методика за финансово управление на информационните технологии в българските държавни университети, позволяваща реализирането на съществени икономии чрез адекватно финансово управление на процесите по стратегическо планиране, придобиване и управление на ИТ активите в университетите. Извън обхвата на дисертацията авторът оставя въпросите, свързани с оперативното управление на ИТ процесите в университетите и други технико-технологични и организационни въпроси, които биха изместили акцента на изследването. Дисертационният труд съдържа увод, изложение в пет глави, заключение и библиография. Общият обем на увода, петте глави и заключението е 333 страници. Към дисертацията е представен и списък на цитираната и използваната литература. Библиографията съдържа 442 източника, от които 67 източника на български език и 375 – на чужд език.

4. Мнение за качеството и броя на предложенния илюстративен материал – схеми, графики, таблици и др.;

В основния текст са включени 34 таблици и 58 фигури. Те убедително илюстрират научния фундамент, фокус и цели на дисертацията. Богатата степен на подкрепа с илюстративен материал подпомага във вербално-графичен аспект изследването и осигурява постигането целите на дисертационния труд.

5. Отношение по научната, езиковата и стиловата редакция – издържаност на научния апарат, наличие на отклонения, повторения, на логически противоречия, съразмерност на частите и т. н.;

Научният апарат е коректен, няма отклонения, повторения или логически противоречия, отделните части са съразмерни и следват единна линия на надграждане на изследването.

6. Преценка на коректността и необходимостта от статистическа обработка на емпирични данни – изчислителни процедури, значещи цифри и др.;

За целите на научното изследване авторът използва традиционни научно изследователски методи, като: историческия метод, сравнителния метод, индуктивния и дедуктивния метод, метода на анализа и синтеза, дескриптивния метод, метода на наблюдението, анкетни проучвания и други методи, съчетани с подходящ графически, математически и статистически инструментариум. За анализа на предизвикателствата пред ИТ управлението в университетите са използвани данни от съществуващи анализи и изследвания на водещи специализирани консултантски компании, публично достъпни

данни по изследваната проблематика, резултати от проведено авторово анкетно проучване, както и информация от интервюта и неформални разговори с представители на академичния ИТ мениджмънт и личния опит на автора като управляващ процесите в Стопанска академия в периода 2007-2015 г. Онлайн анкетното проучване е извършено чрез инструмента Google Forms на Google Docs, а данните са обработени и представени във вид на таблици и диаграми с помощта на MS Office Excel 2016 и IBM SPSS 23.

7. Мнение доколко кандидатът е спазил правилата на научната етика (некоректно цитиране на литературните източници, публикуване на един и същ ръкопис на различни места, плагиатство, новият проблем „copy-paste“ в научното творчество);

Авторството на дисертационния труд е доказано чрез проверка на текста с: (1) Антиплагиат (www.antiplagiat.ru) - 99% уникалност, (2) Plag.bg (www.plag.bg) – 99% уникалност, (3) iTechnicate (www.iTechnicate.com) - 95% уникалност. Всички текстове от други автори са надлежно и коректно цитирани. По темата на дисертацията са публикувани от автора проф. Божинов 2 монографии, 13 статии (от които 8 в чуждестранни издания), 3 доклада на национални и международни конференции.

8. Мнение доколко авторефератът отразява точно и пълно труда.

Аutoreфератът е о 52 стр. и отговаря на изискването за точно и пълно отразяване на дисертационния труд. Авторът ползва професионален научен подход за изследователските си хипотези. Дисертацията е подкрепена със съвременна методология и актуална емпирика. Категорично са спазени правилата на научната етика, като е подписан и съответен документ за оригиналност. Отчита се широка информираност за достиженията на научната мисъл в изследваната област. Оценката на установените научни приноси е положителна. Чрез тях проф. Божинов демонстрира качества и умения да систематизира, изследва, моделира, проблематизира и доказва.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд.

1. Съдържа ли предлаганият текст развитие на съществуващи и/или издигане на нови научни идеи и резултати с мнение за тяхната значимост;

В дисертационния труд са формулирани и се потвърждават следните научни приноси:

1. Предложена е рамка за финансово управление на информационните технологии в българските висши училища акцентираща както върху стратегическото управление на информационните технологии, така и върху оперативното финансово управление на процесите.
2. Разработена е методика за финансово управление на информационните технологии във висшите училища с публично финансиране.
3. Предложено е разширяване и надграждане на концепцията на Open Group (2006) за същността и обхвата на архитектурата на предприятието, отчитаща спецификата на висшето образование и включваща обособяване на нови йерархични елементи - академична архитектура и архитектура на институционалните процеси в университета.
4. Предложена е авторова визия и дефиниция за същността, спецификата и обхвата на управлението на ИТ процесите в университетите.
5. Предлага се усъвършенстване и надграждане на модела на управленските взаимодействия при управлението на информационните технологии във фирмата (Pearlson & Saunders, 2010), отчитащо спецификата на висшето образование и включващо създаване на изцяло нов управленски модел „академична монархия“.
6. Дефинирани са специфичните проблеми и предизвикателства пред ИТ управлението във висшите училища, като се доказва, че те са следствие на многообразието от осъществя-

ваните дейности в университета и мултиролевата и мултиинституционалната позиция на преподавателите в отделните аспекти на университетската дейност.

7. Дефинират се специфичните роли и компетенции на ИТ мениджъра във висшите училища, и еднозначно се доказва авторовата теза, че ефективното управление на информационните технологии в съвременните университети изисква специфичен микс от технически, финансови, управленски и академични умения, които да позволят СІО мениджъра да постигне стратегическите цели на висшето училище, съчетавайки съвременни бизнес, ИТ и образователни подходи в условията на ресурсна ограниченост и засилен конкурентен натиск.

Като приноси с **научно-приложен** характер се открояват:

8. Направено е международно проучване „Предизвикателства пред управлението на информационните технологии в университетите“ (31 октомври – 30 ноември 2016 г.) сред 552 висши училища в Централна и Източна Европа и да изведени основните проблеми пред ИТ мениджмънта в обследваните университети, както в рамката на цялостното управление на висшето училище, така и по отношение на финансовото управление на ИТ процесите в университетите.
9. Апробирана е конструираната методика за финансово управление на информационните технологии във висшите училища с публично финансиране с използването на публично достъпни реални данни.
10. На база резултатите от проведеното изследване се доказва необходимостта от преосмисляне на визията и подхода на академичния мениджмънт към финансово управление на информационните технологии във висшите училища чрез въвеждането на специфичен финансов инструментариум и адаптирани добри производствени практики, способстващи за ефективно финансово управление на ИТ процесите.

Поставените в дисертацията задачи могат да се оценят за изпълнени. Формулираните в автореферата научни и научно-приложни приноси се оценяват като оригинално изведени и проблемно-насочени. Те потвърждават наличието на дисертация за научната степен „доктор на науките“, в която се прилага издържана и автентична методология с висока степен на аналитичност, водеща до издържани научни резултати и приноси.

2. Има ли данни, че предложените идеи и резултати вече са намерили отзвук и признание в специализираната научна литература.

Авторът е приложил достатъчно доказателства за отзвук и признание на резултатите от дисертационния труд в специализираната научна литература. По отношение на предложената в дисертацията методика за финансово управление на информационните технологии във висши училища с публично финансиране е проявен интерес (чрез официално писмо) за придобиване и внедряване от 2 български (Тракийски университет, Русенски университет) и 2 чуждестранни (Academy of Sciences, Republic of Albania, University of Petrosani, Romania) висши училища.

IV. Критични бележки, въпроси и препоръки по дисертационния труд.

Изследването е интердисциплинарно. В него се разглеждат ключови аспекти от управлението на информационните технологии в организацията, както следва:

- **Във финансов аспект** – във връзка с оптималното управление на наличните ресурси във връзка с и чрез внедряването на информационните технологии в дейността на университетите, както и чрез оценка на приложимостта за използване на водещи корпоративни практики в университетите с цел оптимизиране финансовото управление на публичния ресурс;

- **В академичен аспект** – свързан с познаването на особеностите на трите базисни проявления на академичната институция – образователен процес, научни изследвания и административно обслужване;

- **В ИТ аспект** – като неразривна част от самите информационни технологии;

- **В организационен аспект** – следствие от необходимостта за изграждане и управление на специфично ИТ звено, ангажирано с управлението на ИТ процесите;
- **В управленски аспект**, и в частност – стратегическия и тактическия аспект от управлението на организацията във връзка с използването на информационните технологии в различни аспекти на бизнес дейността ѝ.

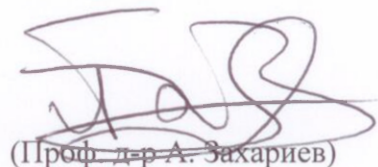
На тази основа се формулира въпрос за приложимия и препоръчан на база опита на автора подход за бюджетно управление на инвестициите в академична ИТ инфраструктура и възможностите чрез ЗОП за прилагане на специфични защити на финансовите интереси на ВУ.

V. Обобщено заключение и становище.

Налице е успешна процедура за научната степен „доктор на науките“ довела до качествено изследване, публикации и научни изяви. Дисертационният труд и автореферата към него, отговарят изцяло на приетите нормативни изисквания, установени в Закона за развитие на академичния състав на Република България и Правилника за неговото прилагане, вкл. с актуализацията на нормативната уредба от 2018 г. Това ми дава основание за **категорична положителна оценка** на предоставения ми за рецензиране дисертационен труд, във връзка с откритата процедура на СА „Д. А. Ценов“ за придобиване на **научна степен „доктор на науките“** от професор д-р **БОЖИДАР ВИОЛИНОВ БОЖИНОВ** в област на висшето образование 3. „Социални, стопански и правни науки“; професионално направление 3.8. „Икономика“, научна специалност „Финанси, парично обращение, кредит и застраховка (Финанси)“.

Дата: 06.05.2019 г.

Изготвил становището:

(Проф. д-р А. Захариев)